

Samlet plan for kunnskapsdeling og formidling

Program

Praksisrettet FoU for barnehage, grunnsopplæring og lærerutdanning – PRAKSISFOU

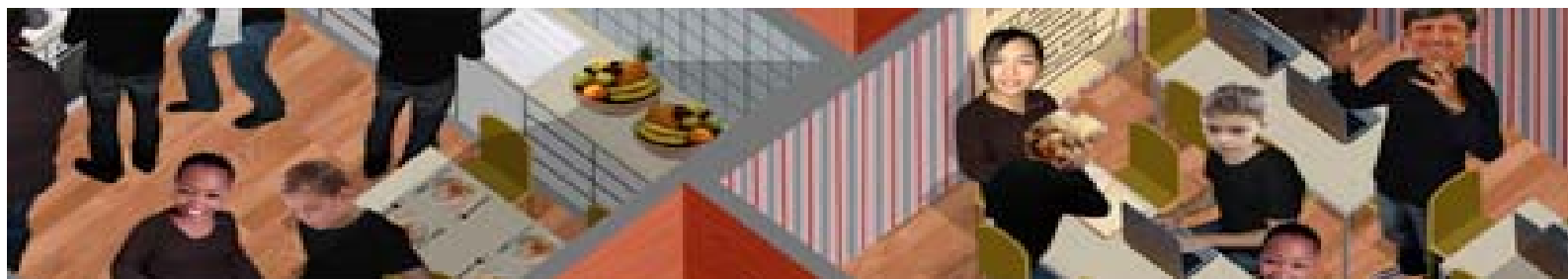
Om programmet

Praksisrettet FoU for barnehage, grunnpplæring og lærerutdanning – PRAKSISFOU

i Program for praksisrettet FoU for barnehage, grunnpplæring og lærerutdanning er finansiert av Kunnskapsdepartementet. Forskningsprogrammet har en samlet bevilgningsramme på 154 millioner.

Programmets mål er å bidra til kunnskapsutvikling som styrker barnehage, grunnpplæring og lærerutdanning. Programmet vil fremme FoU-arbeidet i lærerutdanningene, bedre sammenhengen mellom yrkesutdanning og yrkesutøving og bidra til at forskningsbasert kunnskap tas i bruk.

62 millioner av programmets samlede midler er til praksisrettet forsknings- og utviklingsarbeid i barnehagesektoren.

PraksisFoU-programmet: Samlet plan for kunnskapsdeling og formidling (versjon 1)

INNHALDSFORTEGNELSE

1. Sammendrag.....	3
2. Bakgrunn, begrunnelse og mål	4
3. Hva menes her med kunnskapsdeling og formidling?.....	6
4. Nærmere om føringer fra Kunnskapsdepartementet.....	6
5. Ulike typer kunnskapsdeling og formidling	7
6. Hvem har ansvaret for kunnskapsdeling og formidling i programmet?.....	8
7. Rammeverk og budsjett for planen.....	8
VEDLEGG 1: Tiltaksplan grunnopplæringen 2007.....	15
VEDLEGG 2: Prosjektene egne formidlingsplaner. Del I - første utlysningsrunde 2006.....	16

1. Sammendrag

Programmet *Praksisrettet FoU for barnehage, grunnopplæring og lærerutdanning (PraksisFoU)* har utarbeidet en *Samlet plan for kunnskapsdeling og formidling*, vedtatt av programstyret 17. april 2007. Utgangspunktet er at praksisfeltet i skole og barnehage i større grad må utnytte FoU-basert kunnskap i sitt endringsarbeid. *PraksisFoU* sine prosjekter skal ha forskningsmessig kvalitet, de skal være relevante og resultater og erfaringer skal gjøres tilgjengelige for brukerne. Dette er nedfelt gjennom klare formidlingskrav i programplaner og utlysninger til søkerne – dvs. lærerutdanningen ved universiteter og høyskoler. Kunnskapsdepartementet har som oppdragsgiver klare forventninger om at det underveis i programperioden skal drives aktiv formidling, erfaringsutveksling og spredning av kunnskap gjennom dialog mellom lærerutdanningen og praksisfeltet.

Samlet plan for kunnskapsdeling og formidling (heretter *planen*) er et forsøk på å ta ned disse formidlingsambisjonene. Den gjelder for perioden 2007-2010, dvs. fra inneværende år og ut programperioden. Planen favner bredere enn en "tradisjonell" informasjons- og formidlingsplan gjennom å inkludere kunnskapsdeling som et aktivt og inkluderende element. Følgende fire kategorier tiltak benyttes, og disse kombinerer ulike former for skriftliggjøring og ulike fysiske møteplasser for dialog:

- Følge opp formaliserte rapporteringsverktøy
- Prosjektoppfølgning og læringsarenaer/møteplasser/nettverk
- Skriftlig dokumentasjon i/fra programmet
- Informasjon om/fra programmet

Innenfor hver kategori er det prioriterte tiltak som gjennomføres. Tiltakene skal fange opp ulike typer kunnskapsdeling og formidling, som: vitenskapelig til forskersamfunnet og lærerutdanningen, brukerrettet til praksisfeltets aktører - skoler, barnehager, skole- og barnehageeiere, interesseorganisasjoner, allmennrettet til allmennheten samt politikkrelatert til utdanningsmyndighetene både sentralt og lokalt.

Planen har mange funksjoner: den er både et rammeverk – jf. matrisen over tiltakstyper og målgrupper (s.14) og et konkret handlingsverktøy – jf. budsjett (s.15) og årlige tiltaksplaner (jf. vedlegg 2). I tillegg inngår prosjektenes egne formidlingsplaner (jf. vedlegg 2). Planen identifiserer, prioriterer og gir en oversikt over planlagte tiltak rettet mot ulike målgrupper:

Programinterne målgrupper er:

- Deltagere i prosjektene: forskerne, lærerutdanningen ved universitet og høyskoler, lærerutdannere, lærerstudenter, skoler og barnehager i prosjektene, øvingskoler/praksisskoler, praksisbarnehager, involverte skoleeiere og barnehageeiere i prosjektet, andre prosjektdeltagere,
- programadministrasjonen i Norges forskningsråd og programstyret.

Programeksterne målgrupper er:

- Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet, Fylkesmannens utdannings- og oppvekstavd., skoleeiere og barnehageeiere – offentlige og private
- Interesseorganisasjoner som for eksempel Utdanningsforbundet
- Lærerutdanningene
- Skoler og barnehager som *ikke* er direkte involvert i programmet/prosjektene.

2. Bakgrunn, begrunnelse og mål

Kunnskapsdepartementet (KD) har som oppdragsgiver og hovedfinansieringskilde lagt klare føringer på at *PraksisFoU* har spesielle oppgaver knyttet til at de FoU-resultater som produseres, både skal styrke lærerutdanningens forskning og praksisfeltets anvendelse av FoU. Med *lærerutdanning* menes det både skole og barnehage, dvs. både allmennlærer-utdanning og førskolelærerutdanning.

Programmets suksess vil i første omgang knyttes til at de prosjektene som får tildelt støtte, bidrar til å realisere programmets sammensatte mål. Et likeså viktig suksesskriterium er en aktiv og forpliktende formidling både på programnivå og fra de enkelte prosjektene.

Programstyret prioriterer formidlingsarbeidet høyt gjennom programperiodens ulike faser – fra oppstart, prosjektetablering og – gjennomføring og avslutning. *PraksisFoU* har valgt å definere formidlingsarbeidet som et knippe tiltak som skal sikre kunnskapsdeling og formidling fra og om programmet til ulike målgrupper. Planen er grunnlagsdokumentet for hele programperioden, og det utarbeides også konkrete og oppdaterte tiltaksplaner for hvert år, jf. vedlegg 1. Planen er ment å være et svar på KDs bestilling og forventning gitt i oppdragsbrev og er samtidig en oppfølging av gjeldende programplaner. Følgende mål gjelder:

”PraksisFoU skal underveis i programperioden identifisere og gjennomføre konkrete kunnskapsdelings- og formidlingstiltak som har konsekvenser for læring og praksisendring hos ulike målgrupper. Dialogen står sentralt, og innsatsen skal være bærekraftig for mange aktører – også etter programperioden”.

Hovedbegrunnelsen for å utarbeide en såpass omfattende plan er at programmets egenart krever et systematisk plangrep ved at programadministrasjonen og programstyret må planlegge og få realisert tiltak gjennom programmets ulike faser knyttet til både vitenskapelig, brukerrettet, allmennrettet og politikkrettet formidling. Planen skal også bidra med å skape forutsigbarhet, redusere ad hoc-baserte tiltak og samtidig kommunisere og synliggjøre programmet på den utdanningspolitiske dagsordenen.

Forventningene til formidlingen fra programmet fra oppdragsgiver er betydelige og tydelige: forskningen skal komme brukerne til gode, den skal anvendes og utnyttes i praksis i skole og barnehage. Planer som denne er i seg selv sjelden nok, de er som regel bare nødvendige forutsetninger for å lykkes. Iverksettingen av planen både på program- og prosjektnivå er det essensielle.

Det er generelt sett betydelige utfordringer knyttet til å høste varige effekter av en FoU-innsats i form av kunnskapsutvikling og praksisendring. Akkurat som at programmet i seg selv representerer et innovativt grep om utdanningsforskningen med særlig fokus på praksisfeltet, er også denne planen et nytt grep som tester ut en helhetlig tilnærming og en rekke tiltak for kunnskapsdeling og formidling.

En viktig suksessfaktor er at ressursbruken til kunnskapsdeling og formidling bidrar til å sette varige spor i form av ny forskning, mer kvalitet i lærerutdanningen, nytte og læring hos prosjektdeltagerne og andre målgrupper i sektoren. I *PraksisFoU* handler dette om mange aktører – i lærerutdanningen, i praksisfeltet i skoler og barnehager, men også hos sentrale utdanningsmyndigheter, skole- og barnehageeiere, hos fylkesmannens oppveksts- og utdanningsavdelinger og hos relevante interesseorganisasjoner. Slike varige spor er i seg selv en krevende ambisjon.

Sentrale utdanningsmyndigheter *er* opptatt av at grunnopplæring og barnehager i for liten grad ser ut til å anvende forskning i sitt daglige arbeid. Det jaktes på gode løsninger som skal bøte på dette. Det er her *PraksisFoU* må tenke nytt, både i sin tilnærming og i typen tiltak for kunnskapsdeling og formidling og i sin egen forståelse for hvordan dette kan foregå.

Skal man finne konstruktive tilnærminger og løsninger for å styrke samhandling og bruken av FoU i praksisfeltet, er det viktig å analysere og forstå både avsender- og mottagersiden. Når *PraksisFoU* tar mål av seg å prioritere kunnskapsdeling og formidling såpass eksplisitt som både programplan og denne planen anviser, er det også viktig å forstå hvilke begrensninger og muligheter som finnes for at lærerutdanning, grunnopplæring og barnehager faktisk skal samhandle i større grad.

En slik plan er ofte en betingelse for handling, men den må følges opp og operasjonaliseres. Det må også stilles spørsmål hvorvidt slike tiltak fører til endret praksis, til reell implementering i skoler og barnehager. Selv om denne sektoren i liten grad anvender begrepet *innovasjon*, er det vanskelig å argumentere mot at mye av det som nå gjøres i lys av reformen *Kunnskapsløftet*, både *er* innovativt og skal føre til mer innovasjon. Forskning i andre sektorer viser at innovasjon sjelden er lineære prosesser hvor FoU utvikles gjennom grunnforskning og anvendt forskning, og dernest implementeres og skaper ny praksis og nye resultater. Slike innovasjons- eller utviklingsprosesser er sammensatte – de tar tid, betinger tillit mellom aktører, krever kultur for innovasjon og kunnskapsdeling, fordrer dokumentert kvalitet og opplevd relevans. Slike betingelser vil også gjelde for denne planens realisering.

En plan er i seg selv ingen garanti for implementering. For *PraksisFoU* handler dette på den ene siden om holdninger og nedfelte tradisjoner i skole og barnehage om hvordan FoU oppfattes, leses og tas i bruk. Det handler også om at lærerutdanningen har sine tradisjoner hvor inngrep med praksisfeltet har varierende praksis, status og tradisjon. Det er mao. en rekke kulturelle og strukturelle barrierer mellom praksisfeltet og lærerutdanningen, og disse må bearbeides over tid – med ulike tiltak. Et viktig utgangspunkt er at begge ”sider” erkjenner behov og har vilje til samhandling, til dialog og utvikling av gjensidig tillit. Dette er også *PraksisFoU*-programmets anliggende. Mange av tiltakene som forslås i denne planen, er også knyttet til etablering og deltagelse på arenaer og i fora hvor nettopp dialogen står sentralt.

Å ta i bruk FoU handler om at man har tro på at ny kunnskap og FoU kan skape endret atferd, ny praksis og innovasjon. Både utdanningsforskningen generelt og et program som *PraksisFoU* kan med fordel lytte til og lære av både internasjonal og nasjonal innovasjonsforskning som vanligvis relateres til næringsliv og økonomisk utvikling. Innovasjonsteoriens gründer eller far, Joseph Schumpeter, stilte for over 50 år siden spørsmål om hvordan vi kan utvikle et samfunn og en økonomi som er åpne for – og virker befordrende – på kreativitet og innovasjon? Trekker vi paralleller til skole og barnehage kan man tenke seg at mye av det reformarbeidet som nå skjer gjennom *Kunnskapsløftet* i grunnopplæringen og *Kompetanseutviklingsstrategien* for barnhager, også kan betraktes som innovasjon som krever komplekse endringsprosesser over tid. Innovasjon handler om langt mer enn oppdagelser og de helt unike sprangene. Ofte er innovasjonen inkrementell, den skjer skrittvis, men den krever uansett en kultur for innovasjon - eller sagt på ”skolsk” vis, ”en kultur for læring” som evner å sette sammen og dele ulike typer kunnskap mellom ulike aktører. Mange av disse tankene ligger også til grunn for denne planens tilnæringsmåte og konkretisering.

3. Hva menes her med kunnskapsdeling og formidling?

Med "kunnskapsdeling og formidling" menes her at den kunnskapen som utvikles i programperioden i prosjektene og i programmet samlet sett, skal nå fram til og deles mellom programmets ulike målgrupper med tanke på læring og endret praksis. Læringsaspektet fokuserer på at kunnskapen er viktig og verdifull, den må synliggjøres og bli gjenstand for dialog mellom målgruppene.

Formidlingsbegrepet er velkjent innen forskningsverden, og det debatteres. Det er vanlig å snakke om tre forskningsformidlingstyper: vitenskapelig, brukerrettet og allmennrettet. Denne planen trekker også inn formidling i forhold til politikuttvikling, som i *PraksisFoU* også anses som viktig. Vi har valgt å inkludere kunnskapsdeling som begrep fordi det gir assosiasjoner til dialog og erfaringsutveksling. Det er også ment som en stimulans til innovasjon med en idé om at kunnskap vokser ved å deles.

Vi vet at kunnskap utvikles både bevisst og ubevisst, både i eksplisitte og tause former. Den eksplisitte kunnskapen kan knyttes til formelle og skriftlige former for dokumentasjon fra prosjekter. I et Forskningsrådsprogram som *PraksisFoU* er det etablert en rekke mekanismer og rutiner som sikrer slik skriftliggjøring. Den tause kunnskapen er også viktig å fange opp, og her må andre tiltak iverksettes som åpner for erfaringsdeling, felles refleksjon via både fysiske og digitale læringsarenaer hvor dialog, relasjonsbygging og kunnskapsdeling står i fokus.

Det er selvsagt ikke realistisk å fange opp *all* kunnskap i et flerårig og mangfoldig program, men *PraksisFoU* har som ambisjon å fange opp mest mulig relevant kunnskap i programmet og gjøre denne tilgjengelig og nyttig både for programmets involverte aktører, men også for aktører utenfor programmet knyttet til skolen og barnehagesektoren

Oppsummert er denne planens intensjon å anvende *kunnskapsdeling og formidling* som et begrepspar som har et aktivt og inkluderende perspektiv.

4. Nærmere om føringer fra Kunnskapsdepartementet

I de to oppdragsbrevene fra Kunnskapsdepartementet, henholdsvis fra mai-2005 knyttet til grunnopplæringen og fra juli-2006 knyttet til barnehagesektoren, signaliseres det tydelig at det "*helt fra starten av skal legges en strategi for aktiv formidling, erfaringsutveksling og spredning av kunnskap*", (jf. side 3 i begge oppdragsbrev). Det legges også konkret vekt på brukerorientert formidling rettet mot praksisfeltets mange målgrupper både i grunnopplæring og barnehagesektor, dvs. skoleeiere – kommuner og fylkeskommuner, skoleledere, lærere og instruktører samt tilsvarende for barnhagesektoren – barnehageeiere, førskolelærere, fagarbeidere og assistenter. I tillegg utgjør lærerstudenter og førskolelærerstudenter viktige målgrupper.

Departementets føringer er utgangspunktet for denne planen. Det er en tydelig forventning om at det skal settes av ressurser til konkrete tiltak som sikrer formidling, erfaringsutveksling og kunnskapsspredning og at dette skal ha en form for overbygning eller et overordnet grep – i form av en strategi eller en handlingsplan. I programplanene er oppdragsbrevets signaler ytterligere fulgt opp, og "*bruken av forskningsprosjektene og – resultatene*" er noe konkretisert og eksemplifisert, mer enn det som er vanlig i mange programplaner på sammenlignbare forskningsfelt. *PraksisFoU* kan derfor betraktes som et FoU-program med to fundament – et teoretisk og vitenskapelig med fokus på kunnskapsutvikling i lærerutdanningen og et praksisfundament med klart fokus på anvendelse og bruk av denne kunnskapen til beste for utvikling av grunnopplæring og barnehage.

Etter dialog med Kunnskapsdepartementets er det gitt støtte til den tilnæringsmåten, de prosesser og de konkrete tiltak som prioriteres.

Departementet har også signalisert viktigheten av at de to sentrale pågående programmene i grunnopplæringen, *PraksisFoU* og *Kunnskapsløftet – fra ord til handling* (i regi av Utdanningsdirektoratet), samlet sett skal styrke bruken av ny kunnskap og FoU i grunnopplæringen. I denne sammenheng er Utdanningsdirektoratet en sentralt medspiller og en målgruppe for kunnskapsdeling og formidling fra programmet. Fra 2007 har *Fra ord til handling* også gitt åpning for prosjekter som inkluderer barnehagesamarbeid. Departementet ønsker synergi mellom disse programmene. Det er innledet en dialog mellom de to programmenes styrer og administrasjon for å konkretisere et samarbeid. *Fra ord til handling* har til orientering høsten-2006 utarbeidet en tilsvarende plan som denne, jf. *Fra ord til handling - Plan for kunnskapsdannelse og læring*. I tillegg kommer samarbeid med utdanningsforskningsprogrammet *KUL 2003-2007* samt *Velferdsprogrammet*, begge i regi av Norges forskningsråd.

5. Ulike typer kunnskapsdeling og formidling

De prosjektene som får støtte av *PraksisFoU* skal utarbeide egne formidlingsplaner for både vitenskapelig, brukerrettet og til dels allmennrettet formidling. Dette er krav som er integrert i alle Forskningsrådets søknadsskjema. Disse planene, som i kortversjon er gjengitt i vedlegg 2, representerer et mangfold av tiltak, noen tradisjonelle og noen nye grep, og her har de respektive prosjektansvarlige og deres institusjoner et hovedansvar. Programadministrasjonen vil følge opp gjennom etablerte skriftlige rapporteringsrutiner, men også gjennom supplerende kunnskapsdeling og erfaringsutveksling. Det legges bl.a. opp til jevnlig prosjektledersamlinger og en støtte programarena (jf. dialogkonferanse/programforum) og evt. andre arenaer som vil involvere både prosjekter, programstyret og programadministrasjonen. Ikke minst vil miljøenes egen dialog utad med projektskoler og -barnehager være en helt sentral del av formidlingen. For å sikre kunnskapsdeling og formidling knyttet til programmet som helhet og på tvers av prosjekter, må programadministrasjonen ta et mer pro-aktivt og koordinert grep. Denne planen skal også fange opp slike forhold.

Kunnskapsdepartementet forventer at programmets kunnskapsutvikling også skal kunne bidra til fremtidig politikktutvikling når det gjelder både grunnopplæring, barnehage og lærerutdanning, særlig knyttet til Kunnskaps- og Barnehageløftets utvikling. Programadministrasjonen har et nasjonalt koordineringsansvar for programmets samlede kunnskapsdeling og formidling, og dermed må også programmets politikkrelevante kunnskap fanges opp. Dette handler om utdanningsmyndighetenes behov, dvs. Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet. I tillegg kommer skoleeier- og barnehageeierne, herunder bl.a skole- og barnehageeier, Private barnehagers Landsforbund (PBL), stiftelsen Kanvas¹ for private barnehageeiere samt Fylkesmannens utdannings- og oppvekstavdelinger.

Oppsummert skal *PraksisFoU* håndtere ulike typer kunnskapsdeling og formidling:

- **vitenskapelig** til forskersamfunnet og lærerutdanningen
- **brukerrettet** til praksisfeltets aktører - skoler, barnehager, skole- og barnehageeiere, interesseorganisasjoner
- **allmennrettet** til allmennheten - de som er interessert i utdanningspolitikk, skole, barnehage og lærerutdanning
- **politikkrelatert** til utdanningsmyndighetene både sentralt og lokalt.

---

¹ Se kanvas.no

Utfordringen er å fange opp alle fire typene på en systematisk måte som viser hvordan den samlede kunnskapen som utvikles i programmet kan dokumenteres, ses i sammenheng, deles og formidles relatert til ulike målgruppers behov gjennom ulike tiltak. Vi vet at slike behov ikke alltid er artikulert og at behov også må skapes. Det er her dialogen kommer inn. For programadministrasjonen vil denne planen være et administrativt verktøy for å iverksette og følge opp de ulike tiltakene. Blant annet skal prosjektenes egne formidlingsplaner følges opp, det skal samarbeides på tvers av programmer og institusjoner (som *Velferdsprogrammet*, *KUL-programmet* og *Kunnskapsløfte t- fra ord til handling*), og det skal være en dialog med oppdragsgiver og andre utdanningsmyndigheter. Som det fremgår av vedlegg 2 har prosjektene naturlig nok konsentrert sin formidling om vitenskapelig, brukerrettet og til dels allmennrettet formidling, mens politikkaspektet stort sett er fraværende. Det er imidlertid programadministrasjonens og programstyrets oppgave å fange opp denne dimensjonen.

6. Hvem har ansvaret for kunnskapsdeling og formidling i programmet?

Oppfølging av planen krever prioritering fra programstyret, en programadministrasjon med ressurser nok og et aktivt kunnskapsdelings- og formidlingsengasjement hos prosjektdeltagerne – her lærerutdanningen og prosjektdeltagerne. Ansvaret for formidling fra programmet er en delt oppgave mellom programmets hovedaktører som krever prioritering og oppfølging. Planen er også ment å være en måte å koordinere og forenkle dette arbeidet. Ansvaret for kunnskapsdeling og formidling er et fellesansvar og et delt ansvar. Dette ansvaret kan skisseres slik:

Programstyret: Programstyret har vedtatt denne planen og prioriterer mellom tiltak, og de skal også se til at programadministrasjonen faktisk får gjennomført vedtatte tiltak. Programstyret og styreleder kan spille en aktiv rolle i gjennomføringen av tiltak.

Programadministrasjonen har det nasjonale koordineringsansvaret og skal gjennom denne planen sørge for at tiltakene ”bestilles”/ettespørres og gjennomføres som planlagt og etter styrets beslutninger.

Programadministrasjonen må dermed følge opp det som er nedfelt i styringsdokumenter for programmet og planer for det enkelte prosjekt.

Prosjektene selv har ansvar for å realisere sine respektive formidlingsplaner (se vedlegg 2), nedfelt i innvilgede prosjektsøknader. Det er et klart suksesskriterium for programmet og for det enkelte prosjekt at disse planene realiseres. For noen lærerutdanninger er kunnskapsdeling og formidling godt innarbeidede arbeidsformer, for andre er dette mer upløyd mark og et modningsprosjekt i seg selv. Tilbakerapportering i form av avkryssing i skjema til Forskningsrådet er ikke tilstrekkelig for å sikre formidlingsoppgavene. Det vil være nyttig med dialog og læring på tvers av prosjekter og institusjoner, både faglig sett og relatert til hvordan brukerdialogen og formidlingen lykkes. Dette betyr at programadministrasjonen må prioritere oppfølging når det gjelder formidlingsplanene til prosjektene.

7. Rammeverk og budsjett for planen

Med utgangspunkt i planens mål slik det er skissert i kapittel 2, er det behov for et rammeverk som kopleter målgrupper og tiltak, ansvar og budsjett. Rammeverket er illustrert gjennom matrisen (jf. figur 1), budsjettoppsettet for hele perioden og pr. år (side 15) samt de årlige tiltakeplanene for henholdsvis grunnopplæringen og barnehagesektoren, vedlegg 1.

Nedenfor beskrives de to hovedaksene i rammeverket – målgrupper og type tiltak:

• MÅLGRUPPER

Målgruppene for programmet er mange og de har ulike behov og interesser, noe som må reflekteres i ulike tiltak. Det skilles mellom interne og eksterne målgrupper:

Programinterne målgrupper:

Dette er aktører innenfor programmets ”indre liv”. Her siktes det til deltagerne i prosjektene som prosjektansvarlige, forskerne, lærerutdannere, lærerstudenter, skoler og barnehager i prosjektene, øvingsskoler/ praksisskoler, praksisbarnehager, involverte skoleeiere og barnehageeiere i prosjektet og evt. andre prosjektdeltagere. I tillegg kommer programadministrasjonen i Norges forskningsråd og programstyret.

Programeksterne målgrupper:

Her dreier det seg om en rekke aktører relatert til grunnopplæring og barnehage, som er utenfor programmets ”indre liv”, men som er sentrale målgrupper og samarbeidspartnere: Kunnskapsdepartementet, Utdanningsdirektoratet, Fylkesmannens utdanningsavd., KS - skoleeiere og barnehageeiere, Private barnehagers Landsforbund (PBL) Kanvas, Utdanningsforbundet, Norsk råd for lærerutdanning (NRLU) og lærerutdanninger, skoler og barnehager som ikke er direkte involvert i prosjektene. Utdanningsdirektoratets ulike *nasjonale satsinger*² under Kunnskapsløftet, er særlig viktige. Utdanningsdirektoratet har nærkontakt med grunnopplæringen på mange vis, og er både samarbeidspartner, programstyremedlem og en formidlingskanal i seg selv. Det betyr at relasjonen *PraksisFoU*-Utdanningsdirektoratet må prioriteres høyt. I tillegg kommer allmennheten i form av aktører som er opptatt av forskningspolitikk, utdannings- og barnehagepolitikk. Det er viktig å avklare hvordan samhandlingen med disse aktørene best kan ivaretas, hvilke som skal prioriteres.

• TYPE TILTAK FOR KUNNSKAPSDELING OG FORMIDLING

Her kan det gjøres ulike former for kategoriseringer. De ulike typene tiltak er samlet i fire kategorier som er oppsummert og beskrevet nedenfor. I tillegg er tiltak og målgrupper oppsummert i matrisen på side 13, jf. figur 1.

I. Følge opp formaliserte rapporteringsverktøy   II. Prosjektoppfølgning og læringsarenaer/møteplasser/nettverk   III. Skriftlig dokumentasjon i/fra programmet   IV. Informasjon om/fra programmet

I. Følge opp formaliserte rapporteringsverktøy

Rapportering fra prosjektene via Forskningsrådets formaliserte rapporteringsverktøy- og rutiner er godt innarbeidet. Her rapporteres viktig informasjon om prosjektene som også kan brukes mer aktivt som utgangspunkt for kunnskapsdeling og formidling, både internt mellom prosjektene og

² http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/TM_Tema.aspx?id=190

til programstyret, til oppdragsgiver i form av årsrapport³, men også i tilpasset språkdrakt for eksterne målgrupper. Utfordringen er å utnytte framdrifts-, års- og sluttrapporter til kunnskapsdeling, refleksjon og læring, og ikke bare la dette handle om styring, kontroll og avkrysninger i skjema. Essensen er å kombinere formell rapportering med aktiv kunnskapsdeling og formidling. For eksempel kan nevnte rapporter egne seg som utgangspunkt for program-/prosjektledersamlinger knyttet til både oppfølging og kunnskapsdeling på tvers av prosjektene. Dette krever særlig prioritet fra administrasjonens side.

Skal rapportering utnyttes til eksterne målgrupper er det hensiktsmessig å få utarbeidet populærvitenskapelige eller journalistiske artikler, publisert i ulike kanaler, særlig via programmets nettside. Dette vil skje i samarbeid med prosjektlederne.

Bruk av rapporteringsmaterialet er viktig for den vitenskapelige, brukerrettede og politikkkrettede formidlingen.

II. Prosjektoppfølgning og læringsarenaer/møteplasser/nettverk

Deltagelse på etablerte og utvikling av nye fysiske møteplasser, samlinger eller ulike læringsarenaer, er sentralt i programmet for å sikre oppfølgingen av prosjektene, få til kunnskapsdeling og formidling på tvers, ha dialog med lignende programmer/satsinger i Norges forskningsråd og Utdanningsdirektoratet og få til kommunikasjon mot praksisfeltet. Dette handler både om programmet samlet sett og for hvert prosjekt.

Når det gjelder projektoppfølgning, arrangeres to årlige prosjektledersamlinger som reflekterer over rapporteringen (jf. pkt. I), tar opp relevante tema, initierer samarbeid på tvers etc. For å involvere langt bredere, både internt og eksternt, vil det bli arrangert en årlig dialogkonferanse eller et programforum som samler prosjektene, programstyret, sentrale og lokale utdanningsmyndigheter, praksisfeltet og relevante interesseorganisasjoner.

Programadministrasjonen har ansvaret for arrangementet, gjerne i samarbeid med en eller flere lærerutdanninger.

Oppdragsgiver Kunnskapsdepartementet er involvert i programmet via flere avdelinger, både Opplæringsavd. (grunnopplæring og barnehage) og Universitets- og høgskoleavd. Det legges opp til et årlig faglig KD-seminar, også rettet mot politisk ledelse, slik at både årsrapport, årsmelding og annen relevant dokumentasjon kan bli gjenstand for kunnskapsdeling og dialog.

Når det gjelder nettverk, eksisterer det i dag en rekke slike. *PraksisFoUs* prosjekter må bl.a. vurdere hvordan det kan samarbeides med de nasjonale nettverkene⁴ i grunnopplæringen som Utdanningsdirektoratet har etablert knyttet til sine satsingsområder⁵ i Kunnskapsløftet. I tillegg kommer nasjonale sentra for grunnopplæringen som bl.a. Matematikksenteret⁶, Naturfagsenteret⁷, ITU⁸ og NAFO⁹ (Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring). Flere av disse er relevante arenaer for *PraksisFoU*-prosjektene, og mange av forskerne er allerede involvert i slike nettverk.

I prosjektenes egne formidlingsplaner er også andre nettverk koplet inn. I tillegg er det foreslått etablert digitale nettverk gjennom prosjektweber og nettsteder. Både fysiske og digitale nettverk er krevende å utvikle og vedlikeholde som reelle kunnskapsdelingsarenaer, og her må prosjektene følges opp.

³ Alle programmer i Forskningsrådet utarbeider årsrapporter til departementet som oppdragsgiver, men da er formatet ganske begrenset og etter en gitt mal. I slike årsrapporter er også omfanget begrenset. Årsrapportene danner grunnlag for bl.a. innspill til statsbudsjettet.

⁴ Det er etablert 17 nettverk for grunnopplæringa.

⁵ Se her for meir informasjon: http://www.utdanningsdirektoratet.no/templates/udir/TM_Tema.aspx?id=190

⁶ Matematikksenteret: <http://www.matematikksenteret.no/>

⁷ Naturfagsenteret: <http://www.naturfagsenteret.no/>

⁸ ITU: Forsknings- og kompetansenettverk for IT i utdanningen, www.itu.no

⁹ NAFO: http://www.hio.no/enheter/nafo/om_nafo

Denne typen tiltak kan kombinere alle typer kunnskapsdeling og formidling gjennom at ulike læringsarenaer utnyttes og etableres.

III. Skriftlig dokumentasjon fra/om programmet

Det utvikles og produseres ulike former for skriftlig dokumentasjon gjennom en programperiode. Helt sentralt står den vitenskapelige produksjonen fra prosjektene i form av publisering av artikler i nasjonale og internasjonale tidsskrifter, forskningsrapporter, lærerbøker og materiell, deltagelse og presentasjoner på internasjonale og nasjonale forskerkonferanser, utarbeidelse av fagbøker/kompendier, konferansedeltagelse etc., jf. vedlegg 2.

Skriftlig dokumentasjon kan også knyttes til programadministrative oppgaver som utarbeidelse av programstatistikk, programkatalog og programpresentasjoner som er av interesse for både interne og eksterne målgrupper. Det er viktig at hele "programhistorien" er systematisk dokumentert. En programkatalog er viktig som kortfattet informasjon om alle prosjektenes mål og hovedinnhold, med prosjektdeltagere, tidsperiode, omfang, samarbeidspartnere etc. Det kan også utarbeides brosjyrer eller flyers om prosjektene knyttet til særskilte arrangementer.

PraksisFoU må vurdere å få gjennomført analyser eller utredninger, knyttet til tema som aktualiseres i programmet, gjerne på et "metanivå" og på tvers av prosjektporteføljen. Det kan i denne sammenheng være aktuelt med fellespublisering gjennom artikkelsamlinger eller et felles bokprosjekt for programmet.

Utover de formaliserte og kontraktfestede rapporteringsverktøyene, er det hensiktsmessig at programadministrasjonen utarbeider en bredere anlagt årsmelding med fokus på programmets samlede suksessfaktorer og flaskehalsar samt mer utførlig prosjektoppdatering, spesielt med tanke på dialog med sentrale utdanningsmyndigheter. En slik årsmelding er bredere anlagt enn den etablerte årsrapporten til oppdragsgiver.

IV. Informasjon fra/om programmet

Formidling gjennom media og særlig digitale medier gir store muligheter for programmets brukerrettede og allmennrettede formidling. Helt sentralt står videreutviklingen av programmets hjemmeside som hovedkanal for denne delen av formidlingsarbeidet. For å utvikle et brukervennlig nettsted kreves ressurser til produksjon av innhold og nitid oppdatering av nettstedet. Gjennom en attraktiv hjemmeside er det muligheter til å kommunisere med mange målgrupper gitt at det publiserte stoffet har en egnet form, relevant og ferskt innhold. Dette betyr at hjemmesiden må kunne tilfredsstillende en rekke forhold:

- Den må være en oppdatert nyhets-, informasjons- og formidlingskanal som gir prosjektoversikt viser status og resultater i prosjektene og dokumenterer fagfeltene i *PraksisFoU*.
- Den må ha en oppdatert lenkesamling fra programmet rettet mot mange målgrupper. Lenkesamlingen må også skape lett aksess til forskningsmiljøenes og evt. prosjektenes egne hjemmesider.
- Det må etableres samarbeid med andre relevante nettsteder, for eksempel: lærerutdanningenes hjemmesider, regjeringen.no/kd, utdanningsdirektoratet.no, utdanningsforbundet.no, ks.no, pbl.no, kanvas.no, forskning.no og utdanning.no.
- Programadministrasjonen må være gode bestillere ift. nyhetsstoff og artikkelproduksjon fra prosjektene

- Utvikling av innhold til hjemmesiden må profesjonaliseres, for eksempel gjennom samarbeid med journalister.

For å gi programmet en felles profil og identitet, samarbeider programadministrasjonen med en illustratør¹⁰ om en gjennomgående programprofil med illustrasjoner og grafikk knyttet til skoler og barnehagers hverdag – med utgangspunkt i programmets tema. I tillegg er det koplet inn en journalist¹¹ som skal bistå programadministrasjonen med innholdsproduksjon til nettsidene samt utforming av en programkatalog (se også pkt III). Programadministrasjonen skal i samarbeid med journalist og prosjektledere bidra med tekster til relevante tidsskrift og på relevante nettsteder – for både grunnpplæring og barnehage – som *Utdanning, Kommunal rapport, Første steg, Barnehagefolk, Hjem og skole, skolenettet.no, utdanning.no, forskning.no, pedagogisk.forum.no m.fl.*

En annet viktig tiltak er konferanser, work shops, seminarer el.l. som programmet enten selv tar initiativ til (alene eller i samarbeid med andre programmer), eller andre arrangementer hvor *PraksisFoU* deltar og helst bidrar direkte i programmet. Det settes av midler i programmet for å kunne yte støtte til slike arrangement på tvers av prosjekter i porteføljen.

Når det gjelder kunnskapsdeling og formidling om programmet generelt sett, er det viktig å prioritere mellom aktuelle konferanser. Viktige samarbeidspartnere her er andre programmer i Forskningsrådet (særlig *KUL* og evt. *Velferdsprogrammet*) KD, Utdanningsdirektoratet – og særlig *Fra ord til handling*, KS, de respektive lærerutdanningene, Norsk råd for lærerutdanning (NRLU), Utdanningsforbundet og Norgesuniversitetet.

I tillegg til avslutningskonferanse, ønsker PraksisFoU bl.a. å kunne realisere et fellesarrangement, en Midtveiskonferanse, sammen med andre programmer og relevante nasjonale satsinger, både i Forskningsrådet, i Utdanningsdirektoratet og gjerne med yterligere samarbeidspartnere. Med programmets praksisfokus er det viktig at de ulike konferansene som programmet selv initierer, designes og regisseres slik at involvering av praksisfeltet og dialog dominerer både innhold og form.

---

¹⁰ Dette er en avtale med Svovel AS.

¹¹ Dette er Siw Ellen Jakobsen som har erfaring med Forskningsrådssamarbeid.

Figur 1: Matrise for kunnskapsdeling og formidling i PraksisFoU for grunnopplæring og barnehage, inndeling av type tiltak og type målgrupper

Tiltakstyper (I-IV) og tiltak for kunnskapsdeling og formidling	Interne målgrupper	Eksterne målgrupper
I. Følge opp formalisert rapportering Framdriftsrapporter/Årsrapport/Sluttrapport: Utnyttes til styring, kunnskapsdeling og læring. Inkluderer oppfølging av prosjektenes formidlingsplaner	prosjektene programstyret	KD, UH- institusjonene
II. Prosjektoppfølgning og læringsarenaer, møteplasser og nettverk		
Prosjektledersamling (2 gg årlig)	prosjektene	
Dialogkonferanse (2008, 2010)	prosjektene, programstyret	KD, Utdanningsdirektoratet, KS, PBL, Kanvas, Lærerutdanningen, NRLU, Utdanningsforbundet,
KD – seminar (årlig)		KD- diverse avd. og politisk ledelse
Jevnlig dialog med Utdanningsdirektoratet :Fra ord til handling, Nasjonale nettverk, Nasjonale sentra	programstyret	Utdanningsdirektoratet
III. Skriftlig dokumentasjon fra programmet Vitenskapelig formidling pr prosjekt: publisering, artikler, bokproduksjon, deltagelse på internasjonale og nasj. konf.	programstyret	Internasjonale og nasjonale FOU-miljøer KD?
Årsmelding fra programadm. og programstyret		KD, Utdanningsdirektoratet, KS, PBL, Kanvas
Programkatalog	programstyret	Skoler, barnehager, KS, PBL, Kanvas, lærerutdanningen, Fylkesmannen, Utdanningsforb., NRLU
Programstatistikk	programstyret	KD, Utdanningsdirektoratet
Analysert/utredninger initiert av progr.	programstyret og prosjektene	KD, Utdanningsdirektoratet, KS, PBL, Kanvas, Utdanningsforb.
Fellespublisering på tvers av prosjekter/bokprosjekt		
IV. Informasjon		
Internett: en oppdatert/innholdsrik hjemmeside ¹²	alle prosjektene programstyret	alle
Konferanser: FoU i praksis (årlig) Nasjonal barnehagekonferanse (årlig) <u>Egen regi:</u> Felleskonferanse m. andre program: temabaserte Midtveiskonf. med KD, KS, Utdanningsdir., F.rådet (08) Avslutningskonferanse PraksisFoU 2010		Alle Lærerutdanningen, lærere, skoleledere, alle alle

¹² <http://www.forskningsradet.no/servlet/Satellite?pagename=praksisfou/Page/HovedSide&c=Page&cid=1135106379242>

• **BUDSJETT 2007-2010**

Budsjettet for programmets kunnskapsdeling og formidling vil variere fra år til år avhengig av programmet livssyklus. 2006 og 2007 har vært og er en innledende fase hvor porteføljen besluttes, mens iverksetting og gjennomføring delvis starter i 2007 og varer til avslutningsfasen i 2010. Typen tiltak må også ses i forhold til programmets ulike faser. Det er utarbeidet et tentativt budsjett som baseres seg på tiltak foreslått i rammeverket/matrisen på foregående side.

Tiltak \ År	2007	2008	2009	2010	Sum
I. Følge opp formalisert rapportering Framdriftsrapporter, Årsrapport, Sluttrapport	60	80	80	80	300
II. Prosjektoppfølgning og læringsarenaer, møteplasser og nettverk					920
Prosjektledersamling (2 gg årlig)	80	80	80	80	320
Dialogkonferanse (2008, 2010)		300		300	600
KD – seminar (årlig)	-	-	-	-	-
Jevnlig dialog med UDIR: Fra ord til handling, Nasjonale nettverk, Nasjonale sentra	-	-	-	-	-
III. Skriftlig dokumentasjon fra programmet					1170
Vitenskapelig formidling pr prosjekt	-	-	-	-	-
Utarbeide årsmelding fra programadm. og programstyret	80	80	80	80	320
Programkatalog	150	-	-	-	150
Programstatistikk	-	-	-	-	-
Analysere/utredninger initiert av progr.	200	250	250		700
IV. Informasjon					2900
Internett: en oppdatert hjemmeside ¹³ for Programmet (produksjon av innhold, oppdatering)	400	400	400	400	1600
Konferanser: FoU i praksis (årlig) Nasjonal barnehagekonferanse (årlig) <u>Egen regi:</u> Felleskonf.m. andre program (tema): temabaserte Midtveiskonf. med KD, KS, Utdanningsdir., F.rådet (08) Avslutningskonferanse PraksisFoU 2010	200	500	400	600	1700
SUM	1120	1740	1290	1540	5690

¹³ <http://www.forskningsradet.no/servlet/Satellite?pagename=praksisfou/Page/HovedSide&c=Page&cid=1135106379242>

VEDLEGG 1: Tiltaksplan grunnopplæringen 2007

Vedlegg 1 viser en årlig tiltaksplan knyttet til grunnopplæringen. Denne bygger på rammeverket/matrisen i på side 14 og på budsjettoppsettet på side 15. Tiltaksplanen viser typen tiltak som prioriteres i 2007, ansvarlig person for gjennomføringen av disse, budsjettamme pr prosjekt og samlet samt tidsfrister for tiltakenes gjennomføring. Tilsvarende tiltaksplan utformes for barnehagene så snart porteføljen av prosjekter for 2007 er vedtatt, i første runde skjer dette i slutten av mai-2007.

Hvem? Når? Økonomi?	Ansvar ¹⁴	Budsjett	Tidsfrist
Tiltak			
I. Følge opp formalisert rapportering Gjennomgang av framdriftsrapporter og presentasjon for programstyret – særlig vektlegge oppfølging av prosjektenes formidlingsplaner	mcs, paa	60'	1.11
II. Prosjektoppfølgning og læringsarenaer, møteplasser og nettverk			
Prosjektledersamling (2 gg årlig)		80'	31.01 og uke 38/39
KD- møte med politisk ledelse	kta, slo	-	15.06-1.07
KD – seminar (årlig)	-	-	medio okt
Jevnlig dialog med UDIR:Fra ord til handling, Nasjonale nettverk, Nasjonale sentra	kta, mcs	-	innen 1.06
III. Skriftlig dokumentasjon fra programmet			
<i>Vitenskapelig formidling pr prosjekt</i>	<i>prosjektene</i>	<i>Jf. prosjektenes</i>	<i>egne planer</i>
Utarbeide årsmelding fra programadm. og programstyret	paa, mcs	80'	31.12
Utarbeide prosjektkatalog versjon 1 (pdf) og versjon 2 (pdf og trykket)	mcs, sej	100'	V1 1.07 V2 1.12
Utarbeide programstatistikk	kta	-	løpende
Initiere problemnotat om barrierer for anvendelse av FoU i skole og barnehage.	eksternt oppdrag	200'	1.10
IV. Informasjon	kta, sej, mette b	400'	løpende
Internett: en oppdatert hjemmeside ¹⁵ for programmet med nyheter, prosjektinfo og lenkesamling			
Konferanser: Presentere <i>PraksisFoU</i> på konf. "FoU i praksis", Tr.heim/DMMH Planlegge og gjennomføre mattekonferanse m. KUL Planlegge midtveiskonf. med KD, KS, Utdanningsdir., F.rådet (08)	slo mcs kta,mcs	200'	19-20.04 17.10.07 Plan innen 1.11

¹⁴ paa: Petter Aasen, kta: Kari T. Aune, slo: Svein Lorentzen, mcs: marit c synnevåg

¹⁵ <http://www.forskningsradet.no/servlet/Satellite?pagename=praksisfou/Page/HovedSide&c=Page&cid=1135106379242>

VEDLEGG 2: Prosjektene egne formidlingsplaner. Del I - første utlysningsrunde 2006

En gjennomgang av samtlige prosjekters formidlingsplaner¹⁶ viser varierende omfang og detaljeringsgrad med tiltak som kombinerer vitenskapelig formidling til forskersamfunnet, brukerrettet formidling mot skolen og til dels lærerstudenter samt mot allmennheten. Selv om planene ikke er så omfattende, inneholder de samlet sett et mangfold med betydelige ambisjoner, mange tiltak og noen utradisjonelle grep. Noen tiltak er helt nye for prosjektene, mens andre handler om å utnytte etablerte kommunikasjonskanaler, særlig nettsteder og nettverk i forbindelse med brukerrettet formidling. Det må forutsettes at det er allokert ressurser nok til denne aktiviteten pr. prosjekt. Prosjektene har i ulik grad differensiert tydelig mellom vitenskapelig, brukerrettet og allmennrettet formidling. I all hovedsak har alle med de to første, og særlig den vitenskapelige. Det er ikke lagt vekt på hvordan samarbeid med praksisfeltet kan videreutvikles etter prosjektperioden.

Utfordringen synes å være at dette faktisk gjennomføres, og at programadministrasjonen kan håndtere oppfølgingen av dette som krevende bestillere og oppdragsgivere med rapporteringsansvar til programstyret og eier. I og med at prosjektene nå er i startfasen er det ikke sjekket ut hva som faktisk allerede er gjennomført. Nedenfor gis en stikkordspreget oversikt over prosjektene formidlingsplaner. Denne oversikten vil oppdateres og systematiseres mht. grunnopplæringen og barnehage etter at også søknadsrunden i 2007 er ferdig:

Planlagt formidling	Vitenskapelig ift FoU/LU (forskere og studenter)	Brukerrettet mot skole	Allmennrettet
Prosjekt 2006			
HiVestfold: Lesing av fagtekster som grunnleggende ferdighet	Forskningsrapport Bøker/artikler til forskningskonf. Int.nasjonale /nasjonale forskernettverk Nasjonal formidlingskonf. 09 Kompendier for LU	Dialog med skoler om valg av læremidler Tester om læremiddelvalg Bruke praksisnettverk Nasjonal formidlingskonf. 09	
HiVolda: Kvalitet i opplæringa- om TPO	Drøfting med to LUer Kontakt med Masterutd v/. UiS Publisering, artikler fra alle temaområdene (nasj. og int.nasj)	Dialog og tilstandsrapport til alle skolene Nordpluss-nettverket Bruke nasj. nettverk for TPO-ansvar Bruke nasj nettverk for skoleutvikling	Resultater populariseres
HiAgder-konsortium: Teaching better mathematics	Artikler fagtidsskrift . Evt. publikasjonsserie Int.nasj konferanser	Planlegger konf. for lærere Kurs og verksteder i prosjektet	
HiHedmark: TPO og pedagogisk praksis	Forsker konf. Publisering - særlig norsk og nordisk	Nettverkssamlinger Nettbasert formidling med lærere, skoleledere og LU Utnytte ulike etablerte nettsteder knyttet til LP, TPO Kompetansenettverk	Bruke media Delta i samfunnsdebatten

¹⁶ Prosjektene bruker begrepet "formidlingsplaner" da dette er gjeldende begrep i Forskningsrådets søknadsskjema.

NTNU: Ladeprosj. – om lærende org. for elevenes læring	Sluttkonferanse Artikler Bokprosjekt lærerstud. (og lærere) Publisering av tekster som kombinerer FoU	Sluttkonferanse lærere og skoleledere "Åpen skole" , 1 gg pr år på Lade skole Bokprosjekt lærerstud. og lærere Samarbeid m 4 ung.skoler: aksjonsforskningsseminarer	Populærvitenskap formidling
UiStavanger: Teaching about religious diversity in scholls	Publisering/artikler Konferanser internasj.	Nettside Bruke KRL-nett Universitetsforl.samarbeid Bok/lærerveiledning Redesigne KRL-opplæring v. UiS	Nettside
HiBodø: Praksisrettet veiledning i GO	Nettstedet i prosjektet Paper, artikler, rapporter på konf. 4-5 Masteroppgaver Dr.grad Sluttrapport fra forskn.leder	Utdanning av nettrådgivere Nettstedet i prosjektet Bokprosjekt om "best practice"	Nettstedet i prosjektet
HiAkershus: Yrkesdidaktisk kunnskapsutvikling...	Paper på internasj fag.konf, 1 pr år Dialog md internasj samarbeidspartnere 2 dr grader 4 artikler	2 møter pr år med ref. gruppen/prosjektgr. 3 refleksjonsseminarer Nettside Nasjonal avslutningskonf	Nettside
HiOslo: Nyutdannede læreres mestring	Publisering FoU-verksteder FoU- nettverk Nettside	FoU-verksteder FoU-nettverk Bruke etablerte formidlingsnettverk Nettside	Nettside Bruke etablerte formidlingsnettverk
UiTromsø/HiTromsø: Å lære og lede praksisfellesskap	Konferansepaper Konferansedeltagelse nord/intnasj Artikler Rapporter om prosjektprosessen 3 dr.grader/1 førstelektor	Arrangere 3 konf., herav en int.nasjonal Involvering av skoleledere i Mastergradsstudiet	Delta i offentlige debatter – aviskronikker og foredrag Lage prosjektweb

Om publikasjonen

Forskningsrådet har et nasjonalt ansvar for forskningsformidling og for å bidra til at resultater fra forskningen tas i bruk. Praksis-FoU prioriterer kunnskapsdeling og formidling høyt. Samlet plan for kunnskapsdeling og formidling er et strategisk dokument som omtaler programmets mål, målgrupper, aktiviteter, ansvar og ressursbruk og er et verktøy i arbeidet med den planmessige kunnskapsdelingen og formidlingen fra programmet. Planen skal bidra med å skape forutsigbarhet i kommunikasjonsarbeidet, sikre at alle målgrupper i programmet nås og synliggjøre programmet på den utdanningspolitiske dagsordenen.

Publikasjonen kan bestilles på
www.forskningsradet.no/publikasjoner

Norges forskningsråd

Stensberggata 26
Postboks 2700 St. Hanshaugen
N0-0131 Oslo

Telefon: +47 22 03 70 00
Telefaks: +47 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Utgiver:

© Norges forskningsråd
Praksisrettet FoU for barnehage, grunnsopplæring og lærerutdanning – PRAKSISFOU
www.forskningsradet.no/praksisfou

Mai 2007

ISBN 978-82-12-02440-3 (pdf)

Forsideillustrasjon: Svovel